

**ZBIRKA STARIH KNJIGA I RUKOPISA SVEUČILIŠNE
KNJIŽNICE U SPLITU
SLAGANJE MOZAIKA ZAVIČAJNOSTI**

THE COLLECTION OF OLD BOOKS AND MANUSCRIPTS
AT SPLIT UNIVERSITY LIBRARY
COMPOSING A MOSAIC OF HOMELAND THEMATIC MATERIALS

Mihaela Kovačić
Sveučilišna knjižnica u Splitu
mihaela@svkst.hr

Petar Krolo
Sveučilišna knjižnica u Splitu
pkrolo@svkst.hr

UDK / UDC 09:908
027.7(497.5Split)
Pregledni rad / Review
Primljeno / Received: 13. 6. 2008.

Sažetak

Sveučilišna knjižnica u Splitu (SKS) nasljednica je Gradske biblioteke, koju su još 1903. godine utemeljili Hrvatska čitaonica u Splitu i Visoko cesarsko kraljevsko namjesništvo u Zadru. U radu se opisuje kako je Knjižnica, tijekom više od jednog stoljeća djelovanja, uz brigu da sačuva i obradi prikupljenu građu zavičajnog značaja – Dalmatiku – u Zbirci starih knjiga i rukopisa, nastojala u danim prostornim i kadrovskim uvjetima, upoznati javnost s blagom svoga trezora. Od 1904., kada je izdana prva publikacija, do danas, priređena su mnoga kritička izdanja rukopisa, objavljeni katalozi i priređene izložbe građe iz Zbirke starih knjiga i rukopisa. Navedene su ustanove s kojima je Knjižnica surađivala na publiciranju i obradi građe iz Zbirke starih knjiga i rukopisa kao inicijator ili/i kao pozvani suradnik. Analitičkom obradom građe iz Zbirke, SKS određuje se kao mjesto čuvanja ne samo vlastite, nego i zavičajnosti drugih sredina. U ukupnosti potreba upoznavanja javnosti s građom bogatom zavičajnim sadržajima, nameće se pitanje kako iznaći dobar model koji bi osigurao veća sredstva za zaštitu i publiciranje građe.

Gljučne riječi: Sveučilišna knjižnica u Splitu; SKS – Zbirka starih knjiga i rukopisa; Zbirka starih knjiga i rukopisa – zavičajnost; Zbirka starih knjiga i rukopisa – publiciranje građe

Summary

Split University Library (Croatian *Sveučilišna Knjižnica Split*, abbr. SKS), is the successor to the former Town Library, which was founded in 1903 by the Croatian Reading Room in Split and the High Vice-Regency in Zadar.

The aim of this paper is to describe how the Library, during one century of its existence and work, collected, kept, and catalogued the Regional collection - *Dalmatica* - the collection of old books and manuscripts with the homeland themes, and despite the difficulties with space and human resources, has continuously introduced the Library treasures to the wide public.

Since 1904, when the first publication was published, many critical editions of the manuscripts and catalogues have been published. Also, many exhibitions of the Old Books and Manuscripts Collection have been organized in the Library.

The paper contains a list of institutions which collaborated with the Library as initiators or/and as invited collaborators in the process of publication of the Old Books and Manuscripts Collection. Because of the analysis of the materials from the Old Books and Manuscripts Collection, the Split University Library (SKS) was chosen as the place for keeping its own, as well as other regions' tradition. In order to introduce the rich homeland materials to the public we should find a good model that would assure bigger funds for protection and publication of the Collection materials.

Keywords: Split University Library; SKS – Collection of Old Books and Manuscripts; Collection of Old Books and Manuscripts – homeland themes; Collection of Old Books and Manuscripts – publication of the materials

1. Kroz povijest Knjižnice i Zbirke starih knjiga i rukopisa

Sveučilišna knjižnica u Splitu nasljednica je Gradske biblioteke, utemeljene još 1903. godine nastojanjem Hrvatske čitaonice u Splitu i Visokoga Cesarsko Kraljevskog namjesništva u Zadru. Uz knjižnicu Arheološkog muzeja u Splitu (utemeljenog 1820.), bila je jedina ustanova u gradu koja je skrbrila o pisanoj i tiskanoj zavičajnoj ostavštini i *jedina javna i naučna biblioteka u Dalmaciji*.¹ Posjećivali su je i proučavali njenu građu mnogi znanstvenici.

U prvoj fazi djelovanja, uz Gradsku biblioteku, ali pod istom upravom, stasalo je i muzejsko odjeljenje, skupljajući muzejske predmete.

Jedan od utemeljitelja Knjižnice, prof. Dušan Manger (1870.-1940.), ugledan među suvremenicima, najzaslužniji je što je Knjižnica do Drugoga svjetskog rata prikupila tako bogati fond knjižnične građe općenito, a posebno vrijedne rukopisne i stare tiskane građe te ostavština.

¹ *Osim biblioteke arheološkog muzeja u Splitu koja je stručna i bogata, druga je javna biblioteka u Dalmaciji Gradska biblioteka u Splitu utemeljena godine 1903. a javnom proglašena odlukom Pokrajinske vlade za Dalmaciju od 20. juna 1919. Br. V. 1442. – (Arhiv SKS – Dopis Konzulatu Československe Republike, Split 18. 12. 1923.).*

Tijekom više od stotinu godina Knjižnica je mijenjala nazive i lokacije: od kuće Ilić na splitskoj Rivi, palače Bernardi na Pisturi, Gabinetto di lettura na Prokurativama do zgrade Lega nazionale, na današnjoj adresi, u Zagrebačkoj 3.²

U Palači Bernardi, gdje je Knjižnica djelovala do kraja Drugoga svjetskog rata, manja zbirka rijetkih knjiga i rukopisa, iz koje je izrasla današnja Zbirka starih knjiga i rukopisa, čuvala se zasebno. Iz brojnih izvještaja Knjižnice saznajemo da su među prvim rijetkim knjigama i rukopisima u trezoru – gvozdenoj kasi iz doba Austro-Ugarske koja je i danas u upotrebi, na prvom katu, u *Sobi za primanje* čuvani *Statut autonomnog grada Splita* (1395.), koji je pisao na pergameni fra Michele de Spalato, *Libro d'oro*, (1341.-1778.) i *Zapisnici općinskog vijeća*.³

Ambijent *Sobe za primanje* odisao je zavičajnošću, urešen fotografijama i slikama osoba zaslužnih za rast i slavu Splita: Roberta Adama, braće Antuna i Josipa Barača, Luke Botića, Juraja Kolombatovića, Natka Nodila. Manger je znao odati počast zaslužnima te i *Statut Gradske biblioteke u Splitu* u čl. III bilježi: *U posebnoj knjizi bit će zabilježena imena sviju darovatelja knjiga, a za zaslužnije darovatelje može općinsko upraviteljstvo odrediti, da im bude postavljena slika u biblioteci*.⁴

Zbirka starih knjiga i rukopisa, tema ovoga rada, danas pripada Odjelu specijalnih zbirki Sveučilišne knjižnice u Splitu, koji je osnovan nakon preseljenja u Zagrebačku 3. Uz već spominjanu građu iz gvozdene kase, Zbirci je pridružen i ostatak fonda tako da danas čuva 9 inkunabula, 4.500 naslova knjiga tiskanih do 1833. (1850.)⁵ te 700 jedinica rukopisne građe.⁶ Rješenjem Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine – Konzervatorski odjel u Splitu, od 2006. Zbirka je prvi put u cjelini stavljena pod preventivnu zaštitu kao građa za koju se podrazumijeva da ima svojstvo kulturnog dobra.

O građi iz Zbirke pisali su mnogi,⁷ a u ovom radu pokušat ćemo prikazati kako se načelo zavičajnosti, često u poslovanju Knjižnice nazivano *Dalmatica*,

² Nazivi Knjižnice: Gradska biblioteka (1903.-1962.), Naučna biblioteka (1962.-1992.), Sveučilišna knjižnica (1992.-danas).

³ U izvještaju Konzulatu Čehoslovačke Republike stoji: *Gradska biblioteka ... Ima nekoliko inkunabula, rijetkih izdanja i nekoliko rukopisa. U tresoru čuva se zlatna knjiga [Libro d'oro] koja sadrži isprave i povlastice grada Splita i Statut grada Splita, prijepis od godine 1395. i zapisnici općinskog Vijeća iz 17. vijeka*. Isto.

⁴ Spomen knjiga naslovljena *Gradska biblioteka* i datirana 1911. bilježi imena uglednika i događaje važne za povijest Knjižnice i grada.

⁵ Uobičajena međunarodna praksa dijeljena fonda knjiga tiskanih do 1833. (1850.) sustavnije se primjenjuje na fond Zbirke tek od pedesetih godina prošlog stoljeća o čemu svjedoče inventarne knjige.

⁶ Osobito je vrijedna Zbirka rukopisa (Manuskripta) koja je kroz razne fondove sačuvala, u originalu ili prijepisima, mnoge dokumente iz arhiva splitske općine stradalog u požaru 1943. godine.

⁷ Bošnjak, Dubravka. Arhivska zbirka Naučne biblioteke u Splitu // Građa i prilozi za povijest Dalmacije 11 (1990), str. 227-231 ; Morović, Hrvoje. Povijest biblioteke u gradu Splitu, Zagreb : 1971. ; Barjaktarević, Sulejman. Turski dokumenti Gradske biblioteke i Kaptolskog arhiva u Splitu // Ljetopis JAZU, 1946.-1948., knj. 57. Zagreb, 1953., 141-142 str. ; Anzulović, Neda. "Zbirka Tartaglia" u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu // Glasnik Društva bibliotekara Split, 4(1996), 52-64 ;

ogleda u raznim segmentima Zbirke – od njenog postanka, uvjeta u kojima djeluje i načinima korištenja i prezentacije sadržaja koje čuva.

1.1 Izgradnja fonda

Lik prof. Dušana Mangerera i njegov odnos prema Knjižnici, uz pokoju fotografiju, slikovito nam dočarava karikatura *Gradski bibliotekar* splitskog slikara i njegovog suvremenika Andela Uvodića (1881.-1942.) u mapi *Iz moje bilježnice*, iz 1937. koja prikazuje upravitelja Knjižnice pognuta pod teretom knjiga. Sam Manger taj je odnos najbolje iskazao u predgovoru prvog izdanja Knjižnice – djela Antonija Bajamontija *Composizioni poetiche inedite*, tiskanom 1904. : “Knjižnice su riznice, gdje se brižno čuvaju i ogromna djela velikana i sitne stvari već zaboravljenih ljudi; sve se čuva, jer sve može imati svoju znamenitost, sve može da ima svoju važnost, eda se upoznaju ne samo misli što danas vladaju nego i ono što se nekada mislilo i radilo, da vidimo, kako je nekada bilo i kako je sada.”⁸

Kroz povijest Knjižnice fond Zbirke starih knjiga i rukopisa formirao se darom istaknutih pojedinaca i ustanova, kupnjom u domaćim i stranim antikvarijatima, kreditima, nasljeđivanjem i pripajanjem fondova ugaslih knjižnica. Nabrojani načini izgradnje knjižničkog fonda uobičajena su praksa svih većih knjižnica, ali i oslikavaju specifičnosti sredine – zavičaja – iz koje je Knjižnica izrasla, odnos pojedinaca te lokalne i državne uprave u određenom razdoblju prema *zbirci gradskih i nacionalnih dragocjenosti*⁹ skupljenih u Knjižnici.

Kao prvi donatori spominju se dr. Ivan Manger, Ivan Mischiato i Vjekoslav Radica.

Građa se kupovala u domaćim i stranim antikvarijatima, uz financijsku podršku Općinskog poglavarstva i splitskih gradonačelnika Vinka Milića, Ive Taglie, Mihovila Kargotića. Od domaćih antikvarijata spomenimo u Splitu Vinka Jurića, Knjižaru Morpurgo, u Zadru Enrica Schönfelda i u Zagrebu Mirka Brayera, a od stranih antikvarijata i knjižara Johana Mayera iz Dilingena, Hansa Rothschilda iz Kölna i Ludwiga Rosenthala iz Münchena i Haaga.¹⁰

Berić, Dušan. Neke “Likarice” pisane ćirilicom na Braču u XVII. vijeku // Brački zbornik (1957.) 3, 199-207 i drugi.

Od stranih znanstvenika spomenimo Bugarina Emanuila Maksimova koji u radu *Staroto rudarstvo i metalurgij v Čiprovci*, u zborniku Čiprovci 1688.-1968., tiskanom u Sofiji 1971., u povodu 280. obljetnice Čiprovskog ustanka, spominje podatak o rukopisu, prijepisu iz 19. st. *Zakonika gna. Despota Stephana* koji se čuva u Zbirci. Talijanski znanstvenik, slavist Sante Graciotti, objavio je rad o rukopisu *Historiola* hvarskog patricija Nikole Paladinića koji se čuva u Zbirci, u djelu *Il petrarchista dalmata Paolo Paladini e il suo canzoniere (1496)*, Società dalmata di storia patria 2005.

⁸ Manger, Dušan. [Predgovor] // Bajamonti, Antonio. *Composizioni poetiche inedite*. Spljet : [Gradska biblioteka], 1904. Str. III, IV.

⁹ Arhiv SKS. Pismo Mirka Buića, bana Primorske banovine, dr. Vladimiru Matošiću, predsjedniku Općine Split, 15. 2. 1939.

¹⁰ Kovačić, Mihaela. Odjel specijalnih zbirki : od manuskripta do multimedije // 100 godina Sveučilišne knjižnice u Splitu. Split : Sveučilišna knjižnica, 2004. Str. 59, 60.

Uprava Knjižnice nije zazirala ni od kredita za nabavku knjiga. Tako je u lipnju 1937. sklopila kredit u iznosu od 3.000 franaka s *Institut Français*. Zauzvrat, u pismu zahvale direktoru *Instituta* u Zagrebu, Manger navodi da je voljan dostaviti popis francuskih knjiga koje Knjižnica posjeduje, među kojima ima rijetkih izdanja, i dodaje: (...) *Znamenita je kolekcija knjiga o Dalmaciji pisanih na francuskom jeziku*.¹¹ Ovaj je podatak samo potvrda da je Knjižnica sustavno provodila neke od postulata izgradnje zavičajne zbirke: autor ili/i sadržaj građe je zavičajan, građa je objavljena ili tiskana na području zavičaja.

Javne i privatne knjižnice u gradu Splitu, čiji su fondovi uklopljeni u fond Gradske biblioteke, a potom i Zbirke starih knjiga i rukopisa, poput primjeraka iz Narodne slavjanske čitaonice, Gabinetto di lettura, Kraljevske gimnazijalne knjižnice, Biblioteke Tehničkog odjela Štaba mornarice, njegovale su zavičajnost kroz svoju vrijednu rukopisnu i tiskanu građu. Ovu pretpostavku potvrđuje i dvojezični, hrvatsko-talijanski *Poziv na osnivanje narodne knjižnice i sbirke slika u Narodnoj Slavjanskoj Čitaonici* iz 1863. u kojem stoji da će knjižnica (...) *sabirati ne samo sve najbolje knjige i stare i nove, pisane u narodnom jeziku, dali i sve one knjige u kojem drago jeziku napisane, s kojima su privredni dalmatinci proslavili i na glas uzdigli svoj zavičaj, pri tom one knjige inostranske i naše, koje se tiču ikoje povjestničke, književne, umstvene, štedne i državne koristi slavljan-skog naroda*.¹²

Do znatnog obogaćivanja fonda Zbirke dolazi pripajanjem fonda knjižnice raspuštenog društva *Gabinetto di lettura* 1944. To ističemo ne samo zbog dolaska vrijedne rukopisne i tiskane građe zavičajnog značaja u Zbirku, već i zbog kontinuiteta javnog knjižničarstva u gradu Splitu. Naime, ta je knjižnica osnovana na poticaj i uz sudjelovanje splitske općine još 1862. s ciljem da postane nekom vrstom gradske knjižnice, a da po raspuštanju društva bude sačuvana u gradu Splitu i splitskoj općini. Dobro poznavajući takav status knjižnice *Gabinetto di lettura*, D. Manger se još 1916. zalagao da se fond knjižnice raspuštenog društva pridruži Gradskoj biblioteci.¹³

S ovom posljednjom većom "akvizicijom" u Zbirci, zaključeno je razdoblje intenzivnog popunjavanja fonda koje je trajalo od osnutka Knjižnice do kraja Drugoga svjetskog rata. Od tada do danas, fond Zbirke popunjava se sporadično, od prigode do prigode. Tako je obitelj povjesničara, etnologa i sakupljača narodnih pjesama Miroslava Alačevića (1843.-1927.) 1950. darovala Knjižnici značajnu rukopisnu ostavštinu. Arhiv splitskog urbanista i graditelja, ing. Petra Senjanovića (1876.-1955.), stizao je u Knjižnicu u tri navrata: 1946. te 1954. i 1955.

Godine 1959. kupljene su dvije inkunabule od obitelji Katalinić Kočonda: djelo Antoniusa Andreae *Questiones subtilissime super 12 libris ...* tiskano u Ve-

¹¹ Arhiv SKS. Dopis Gradske biblioteke Institut Français, 30. 6. 1937.

¹² *Poziv na osnivanje ...* datiran u Splitu, 10. siječnja 1863. potpisalo je *Upraviteljstvo* dr. Pave Kamber, dr. Eduardo Takoni, Mijo Glavinić, dr. Kosta Vojnović, Ante Zlodre.

¹³ Morović, Hrvoje. *Povijest biblioteka u gradu Splitu*. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1971. Str. 188.

neciji, 1487. kod B. Locatellija i djelo F. Petrarce *De remediis utriusque fortunae* tiskano u Cremoni 1492. kod B. de Misintisa. Prigodom polaganja kamena temeljca za novu zgradu Sveučilišne knjižnice 24. listopada 2005., gradonačelnik Zvonimir Puljić poklonio je ravnatelju Knjižnice mr. sc. Petru Kroli, u ime Grada Splita, peto izdanje Marulićeve *Judite*, tiskano u Veneciji 1627. kod Agostina i Alessandra Bindonija.

I na kraju, spomenimo da osobnost Dušana Mangera, pogotovo ugled koji je uživao među suvremenicima, o čemu svjedoče mnogi dopisi, treba pribrojiti navedenim elementima značajnim za stvaranje fonda Zbirke.¹⁴

Danas, kada Knjižnica djeluje u novim uvjetima, a sredstva lokalne i državne uprave nisu dostatna za zaštitu i publiciranje zavičajnog bogatstva koje Zbirka čuva, trebat će posegnuti za novim načinima upravljanja uz primjenu tržišnog poslovanja.

1.2 Poslovanje i upravljanje prikupljenom građom

Upravitelj Manger vodio je Knjižnicu trideset sedam godina *po principima, po kojima su vodjene sveučilišne biblioteke i gradske biblioteke u većim centrima*.¹⁵ Pri tome je proučavao *Naredbu Kraljevsko hrvatske – slavonske – dalmatinske zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu od 15. ožujka 1876. br. 541. kojom se propisuju pravila za biblioteku hrvatskog sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu i Pravila Univerzitetske biblioteke u Beogradu*.

U početku djelovanja Gradske biblioteke, zbirke (grafička, glazbena, zbirka zemljopisnih karata i atlasa i dr.) koje danas imamo u Odjelu specijalnih zbirki nisu bile fizički razdvojene, ali se razmišljalo o njihovom zasebnom popisivanju. To potvrđuje i *Nacrt statuta Gradske biblioteke* datiran 6. lipnja 1913. Tako u Članku X. *Nacrta* stoji: (...) *Za štampana djela imaju se uvesti slijedeći posebni popisi: Inkunabuli, Risarije i rezbarije, Zemljovidi i zemljopisne karte, Glazba, Bibliografske rijedkosti, a za rukopise isto kao u čl. VIII*.

Knjižnično poslovanje, koje bi se odnosilo i na građu spomenute Zbirke, dakle inkunabule, bibliografske rijedkosti i rukopise, trebalo je biti regulirano Člankom VII. i VIII. *Nacrta*.

U članku VII. navodi se: *Sva djela bila tiskana ili pisana, svi spisi, bibliografske rijedkosti i ostalo, što pripada Knjižnici mora biti označeno rednim brojem i pečatom knjižnice, a o svim nabavljenim jal darovanim djelima uprava će obavijestiti Općinu, dok će se u općenitom inventaru zabilježiti dan kada se je nešto dobilo*.

¹⁴ O tome kako je ugledne suradnike oko sebe uspio okupiti D. Manger govori podatak da je pri preuzimanju ostavštine Ante Trumbića 1938. bio angažiran povjesničar umjetnosti dr. Ljubo Karaman. Karaman piše: *Dragi i štovani profesore, Od jučer sam ovdje na poslu oko diobe knjiga. Mislim da ću do subote biti time gotov ... želi da vidite knjige i da ih preuzmete u ime Gradske biblioteke ...* – Pismo Lj. Karamana D. Mangeru, 30. 11. 1938., Arhiv SKS.

¹⁵ Izvještaj Gradske biblioteke Split (dalje GBS) ministru prosvjete u Beograd. Arhiv SKS, Split, 6. svibnja 1919.

U članku VIII. stoji: *Svako tiskano djelo, koje se već nalazi ili ulazi u Knjižnicu mora se označiti bibliografski na ceduljama a k tome se mora imati: općeniti inventar, alfabetski katalog sa ceduljama i katalog po strukama.*

Međutim, od osnutka do danas, različite uprave Knjižnice bore se za odgovarajući prostor i dovoljan broj stručnog osoblja, a to se odrazilo na smještaj, čuvanje, obradu i, konačno, korištenje i prezentiranje građe.¹⁶

U arhivi Knjižnice čitamo Mangerove opetovane molbe općinskoj upravi, za odgovarajućim smještajem građe i osobljem koje bi građu obrađivalo – svjestan da knjižnu građu mora učiniti dostupnom i široj javnosti. Zbog toga inventarni popisi nisu pratili priliv građe u Knjižnicu. Još 1907. Manger piše *uglednom Upraviteljstvu (...) [moram] pitati jednog pomoćnika a s druge strane nijesam mogao zahtijevati od ikoga da radi i srče prašinu badava (...) za jednu sada malu nagradu. Knjige valja vrstati i čuvati. Treba za to i mara i sposobnosti pa je u redu da takav rad bude i nagragnjen.*¹⁷

Nakon Drugoga svjetskog rata, točnije 1. rujna 1947., profesor Hrvoje Morović piše Oblasnom narodnom odboru Dalmacije tražeći pomoć u osoblju (...) *da se ne dogodi ono što se događalo za doba bivše Jugoslavije, da knjige ostanu nepopisane i da čekaju decenijama da ih se popiše. Kao naslijedje takvih prilika imamo i danas nepopisanog knjižnog fonda oko 20 000 knjiga.*¹⁸

Posljedice ovako teških prilika u kojima je Knjižnica djelovala odrazile su se i na fond Zbirke pa je porijeklo mnogih donacija u Zbirci, tiskanih i rukopisnih, vremenom zaboravljeno, atribucija otežana, a fond, zbog čestih seljenja, znatno oštećen.¹⁹

2. Kako iščitavamo zavičajnost u Zbirci starih knjiga i rukopisa

Dugogodišnji djelatnik Gradske biblioteke, prof. H. Morović, svjedoči kako je na drugom katu palače Bernardi nadodano posebno odjeljenje Dalmatica, za detaljniju razradu pokrajinske stručne problematike.²⁰ Ovu tvrdnju dokumentira i bilježnica naslovljena *Dalmacija* s abecednim popisom djela domaćih autora, pre-

¹⁶ *Porast u kupljenim knjigama nije bio velik, dok je bilo dosta darovano, ali iste knjige nijesu mogle biti unesene u inventar radi manjkavosti prostora. ... Biblioteka nema svog stalnog personala. Isto.*

Primjerci tiskanih knjiga koji su odmah uvedeni imaju pečat *Gradska biblioteka, Split*, dimenzija 6 X 6 cm, s naznakom *kupljeno* ili *darovano od*, godinu, broj inventara i signaturu.

¹⁷ Godine 1908. Općinsko je upraviteljstvo, na prijedlog Dušana Mangera, doznačilo prof. Jurju Guiću, knjižničaru Gradske biblioteke nagradu od 400 kruna. Arhiv SKS – Dopis Općinskog upraviteljstva GBS, 1908.

¹⁸ Arhiv SKS. Izvještaj Oblasnom narodnom odboru Dalmacije, Split, 1. 9. 1947.

¹⁹ Godine 1948. H. Morović se usprotivio prijedlogu da se ured Biskupije smjesti u zgradu Knjižnice (Zagrebačka 3), a ova u zgradu bivše Biskupije na obali, smatrajući da je Knjižnica u malo vremena promijenila tri zgrade ... *a same seobe oštetile su jako inventar i knjižni fond biblioteke.* (Arhiv SKS, Dopis Prosvjetnom odjelu Gradskog narodnog odbora, 19. 4. 1948., br. 74/48).

²⁰ Morović, Hrvoje. *Gradska biblioteka u Splitu // Izbor iz djela / [uredila Neda Anzulović].* Split : Književni krug, 1988. (Splitski književni krug. Suvremenici ; 6). Str. 177, 193.

voditelja, urednika i djela o Dalmaciji. U fond Dalmatice uvrštena su mnoga starija izdanja poput djela M. Minuccija *Historia degli Uscochi ...*, tiskanog u Veneciji, kod R. Meiettija 1677.

Od pedesetih godina prošlog stoljeća, djela zavedena u bilježnici *Dalmacija*, a tiskana do 1833. (1850.) prebacuju se u Zbirku starih knjiga i rukopisa, te se prethodno spomenuti elementi (postulati) zavičajnosti, po kojima su i izdvojena iz ukupnog fonda, prenose na Zbirku.

Na temelju njih možemo steći uvid koja djela i izdanja pojedinih autora posjedujemo, rekonstruirati povijest tiskarstva (mjesto, nakladnik – tiskara) u zavičajnom, nacionalnom, europskom i svjetskom kontekstu.

Želimo ukazati na drugi zavičajni vid, jednako vrijedan, koji iščitavamo kako iz pojedinačnih primjeraka tiskane i rukopisne građe tako iz Zbirke kao cjeline. Naime, bilježenju ekslibrisa – rukopisnih i tiskanih, promjena vlasnika, raznih bilješki i zapisa na marginama, predlistu ili zalistu – latinicom ili glagoljicom, zaziva i cijena, posljednjih desetljeća pridaje se pri obradi stare tiskane građe sve veća važnost.

Iz ovih podataka iščitavamo tko je i što čitao, bilo da je kupovao ili posuđivao. Saznajemo kako su izgrađivani fondovi privatnih knjižnica i knjižnica ustanova. Odabir tema odražava nam profesionalni interes i svjetonazor čitača.

Likovna oprema (portreti, vedute, note, kartografska građa), vrsta i kvaliteta tiska i uveza, govore kolika je pozornost posvećena knjizi u pojedinim povijesnim razdobljima, odražavajući ekonomsku moć pojedinih obitelji i sredina. Zbog svega navedenog pojedinačan primjerak ili više njih postaju izvor socijalno kulturološkog vida čitanja u pojedinim povijesnim razdobljima.²¹ Po vrijednosti podataka koje donosi, ovaj segment knjižničarstva koji bilježi i proučava navedene elemente mogli bismo smatrati pomoćnim povijesnim znanostima. Navodimo poneki od spomenutih elemenata na primjerku iz Zbirke.

Portret – bakrorez senjskog biskupa, splitskog nadbiskupa i dekana windsorskog Markantuna de Dominisa (1560.-1624.) okruženog knjigama u radnoj sobi koji nalazimo u djelu *De Republica ecclesiastica* tiskanog 1618.-1622. donosi podatke o liku i duhovnom okruženju ovog pisca i učenjaka settecenta.

Podatke o predbilježbi davnih čitača nalazimo u djelu Michelangela Bonotta *Geografia storica antica e moderna con un trattato astronomico della sfera ...* tiskanog u Veneciji 1786. *Nomi dei sig. Associati a quest'opera*, uza stanovnike gradova Italije, bilježi pretplatnike iz Zadra i Splita. Čitamo imena Splićana Antonija Aggazzottija, Jerolima Bajamontija, Vincenza Berkovića, kanonika Orazija Bergelića, Vincenza Bervaldija, Nikole Capogrosso Cavanjina, Josipa Cindra, kanonika Marina Ergovca, Nikole Grisogona i mnogih drugih.

Nekoliko djela, uvezanih u jedan knjižni blok, na hrptu označen kao *Miscelanea I* sadrži uz djelo *Istruzione pastorale dell' ... card. Rezzonico ... sopra il corrente giubbileo dell' anno MDCCLI ...* još nekoliko priveza autora Elia Morpurga poput *Discorso pronunziato ...* i njegov prijevod djela Naphali Hirz Wesselya *Discorsi ebraici di tolleranza e felicità diretti ...* tiskanih u Gorizi 1782. i 1783.

²¹ Katić, Tinka. Stara knjiga : bibliografska organizacija informacija. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007. Str. 50, 51.

Zanimljivo je da isti uvez, na poledini prednje korice, ima genealoško stablo obitelji poznatoga splitskog knjižara Vida Morpurgo (1838.-1911.): od Moise iz 17./18 st. do Silvana rođenog 1914. Ova zbirka tako postaje izvor ne samo o autoru Eliji Morpurgo i njegovom zavičaju, već i genealogija poznate splitske obitelji Morpurgo.

Kao što je prethodno navedeno, jedan od pokazatelja ekonomske moći čitača od srednjeg vijeka do polovice 19. stoljeća jest uvez knjiga.²² Uvezi knjiga u Zbirci SKS jednostavni su, mahom kartonski. Manji broj je onih koji karton ili drvo presvlače pergamenom, ornamentiranom ili ne. Poneki knjižni blokovi imaju ukrasne metalne kopče ili kožnate trake. Primjerci, poput onih iz knjižnice obitelji Martinis Marchi, kod kojih su za uvez korišteni srednjovjekovni rukopisi, više su od izvora bibliografskih informacija.

3. Prezentiranje i korištenje zavičajne građe Zbirke

Prezentiranje zavičajne građe Zbirke starih knjiga i rukopisa tijekom proteklih desetljeća odvijalo se najčešće kroz nakladničku i izložbenu djelatnost.²³ Do danas bilježimo niz kritičkih izdanja rukopisa, tematskih izložbi i kataloga građe iz Zbirke koje ćemo navesti prema vrsti i temama. Teme su raznovrsne: književnost, leksikografija, povijest, privreda itd., a rezultat su samostalnog angažmana Knjižnice, no najčešće se radi o suradnji s raznim ustanovama poput Srpske akademije nauka, Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Društva prijatelja kulturne baštine Split, Državnog arhiva u Splitu, Književnog kruga, Arheološkog muzeja u Splitu, Muzeja grada Splita, Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i dr.

3.1 Nakladnička djelatnost

Još prije otvaranja Knjižnice 1903., u memoriji grada sačuvana su dva, već spominjana, djela – *Statut autonomnog grada Splita* (1395.) i *Libro d'oro dell' antica comunità di Spalato* (1341.-1778.). Njima je sudbina namijenila ulogu povezanu s osnutkom značajnih gradskih ustanova – Knjižnice, a potom i Muzeja grada Splita, gdje su se konačno skrasila, izložena u vitrinama.

Najraniji izvještaji spominju da je njih, zajedno s deset svezaka *Libro consigli* – zapisnika općinskih sjednica od 1621. do 1806., predalo 1911. Općinsko upraviteljstvo na čuvanje Gradskoj biblioteci. Koristio ih je i Grga Novak kao izvor u sastavljanju *Povijesti Splita* pa brojne bilješke, osobito u trećem svesku, često prati navod *Libro d'oro. U Gradskoj biblioteci u Splitu*.²⁴ No, pouzdano znamo da su *Statut grada Splita* i *Libro d'oro* prva djela zavičajnog značaja pohranjena u

²² Primjerce, trogirski obitelj Garanjin je 1794. kod Bianchettija u Padovi platila sedam lira za uvez četrnaest knjiga veličine oktave u karton presvučen telećom kožom. Vidi: Božić-Bužančić, D. Privatni i društveni život Splita u osamnaestom stoljeću. Zagreb : Školska knjiga, 1982. Str. 149.

²³ Pregled javne djelatnosti Knjižnice, od osnutka do danas, dala je D. Dujmović u *100 godina Sveučilišne knjižnice u Splitu*.

²⁴ Novak, Grga. *Povijest Splita*. Split : Matica hrvatska, 1958.

Knjižnici koja su, priređena za tisak i popraćena komentarima, postala dostupna široj javnosti.

Statut grada Splita tiskan je zaslugom Josipa Alačevića 1878. u Splitu, u tiskari Antuna Zanonija, kao prilog časopisu *Buletino di archeologia e storia dalmata*.

I rukopisni kodeks *Libro d'oro* za tisak je priredio Josip Alačević, na talijanskom jeziku s kratkim naznakama sadržaja, uz kronološki popis isprava, a objavljen je u časopisu *Tabularium, gli archivi della Dalmazia*, u Zadru 1902.²⁵

Rukopis Antonija Bajamontija *Composizioni poetiche* koji je prof. Josip Barač 1903. kupio od autorove udovice Vjekoslave Bajamonti za Narodnu čitaonicu, Knjižnica je objavila 1904. kao svoje prvo izdanje. Uz već spomenuti uvod upravitelja D. Mangera, koji ukratko opisuje postanak i poslanje Gradske biblioteke, publikacija sadrži predgovor Bajamontijevim pjesmama Jakova Marocchije.

Nakon Drugoga svjetskog rata, nakladnička djelatnost je ozbiljnije zaživjela. Donosimo pregled kritičkih izdanja rukopisa koji se čuvaju u Zbirci Manuskripta, objavljenih od 1958. do 2004.

Prvi u tom nizu je autograf pjesme splitskog humaniste i Marulićevog prijatelja Frane Božičevića Natalisa (1469.-1542.) koji je za tisak priredio Miroslav Marković. Rukopis je 1958. u Beogradu, pod naslovom *Pesme Franja Božičevića Natalisa*, objavila Srpska akademija nauka kao Posebna izdanja.²⁶

Godine 1973. Branko Sambailo priredio je za tisak rukopis Ricarda d' Erca (1813.-1871.) pravnika i ribarskog stručnjaka, pod nazivom *O ribolovu na istočnom Jadranu : historijsko-pravna, ribarstveno-politička i ekonomska građa*, u nakladi Jadranskog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i u prijevodu Vande i Krune Krstića.²⁷ Publicirano je sedam od jedanaest ilustriranih rukopisnih knjiga o morskom ribarstvu i razvitku pomorskog gospodarstva na istočnoj obali Jadrana, u razdoblju mletačke uprave.

Rukopis kazališnog komada, anonimno djelo, pisano na splitskom narječju i predstavljeno u *Hrvatskom sokolu* u Splitu oko 1900., priredio je za tisak Franjo Baras, a objavilo Društvo prijatelja kulturne baštine Split 1993. pod naslovom *Splitski igrokaz u dva čina : anonimni rukopis iz XIX. stoljeća* kao posebno izdanje, u povodu stote obljetnice Hrvatskoga narodnog kazališta u Splitu.²⁸

Višejezični, usporedni rječnik talijanskog, hrvatskog, grčkog, albanskog i turskog jezika peraškog pomorca i pisca Julija Balovića (1672.-1727.) *Pratichae*

²⁵ Statuti di Spalato / editi per cura di Giuseppe Alačević. Split : Antonio Zannoni, 1878., Il "Libro d'oro" dell'antica comunità di Spalato : estratti dei documenti contenuti // *Tabularium : gli archivi della Dalmazia* 2(1902.) 4, 1-60.

²⁶ *Pesme Franja Božičevića Natalisa* / za štampu priredio Miroslav Marković. Beograd : Naučno delo, 1958. (Posebna izdanja ; knj. 302. Odeljenja literature i jezika ; knj. 9 / Srpska akademija nauka).

²⁷ D'Erco, Riccardo. *O ribolovu na istočnom Jadranu : historijsko-pravna, ribarstveno-politička i ekonomska građa*. Zagreb : Jadranski institut JAZU, 1973.

²⁸ *Splitski igrokaz : u dva čina : anonimni rukopis iz XIX. stoljeća*. Split : Društvo prijatelja kulturne baštine Split, 1993.

schrivaneschae, nastao u Veneciji 1693., priredila je za tisak prof. dr. Ljerka Šimunković, a objavio 2004. Državni arhiv u Splitu.²⁹

Iz ovog pregleda omeđenih i serijskih publikacija – kritičkih izdanja rukopisa – zaključujemo da je Knjižnica, kao posuditelj građe, propustila priliku dogovoriti status suizdavača.

3.2 Izložbena djelatnost

Spomenuti izložbenu djelatnost Knjižnice, a da pritom ne dotaknemo i nakladničku, nije moguće. Naime, od 19 publikacija numerirane nakladničke cjeline *Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu* pokrenute 1968., do danas, 14 su katalogi izložbi. Od toga 9 kataloga primarno donosi popis tiskane i rukopisne građe Zbirke kod samostalnih izložbi, a kod suradničkih i drugih ustanova. Prate ih uvodni i/ili stručni tekstovi te ilustracije. Vrijednost im je u tome što trajno bilježe poruku izložbe te služe kao izvor za daljnja istraživanja i usporedbe.

Izložba povodom pedesetogodišnjice djelovanja Knjižnice, održana 1953., prva je u nizu obiljetničkih izložbi Knjižnice. Ujedno, kao prva veća samostalna izložba, uz ostali fond, predstavila je i raritete Zbirke. Slijedila je izložba *80 godina Naučne biblioteke u Splitu (1903.-1983.)*. Za razliku od prethodne, izložbu je popratio istoimeni katalog. Ovoj spomen publikaciji pridružujemo spomenicu *100 godina Sveučilišne knjižnice u Splitu* iz 2003. Pratila ju je izložba istog sadržaja.³⁰

Donosimo pregled ostalih izložbi prema vrsti izložene građe, a unutar toga po temama:

A) tiskana građa:

- kronološki pregled tiskarstva (*Knjige tiskane u XVI. stoljeću*, 1996.; *Knjige tiskane u XVII. stoljeću*, 1998.)
- sakralna tematika (*Sakralna tiskana knjiga*, 1995.)
- kartografija (*Starije zemljopisne karte u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu*, 1994.)

B) rukopisna građa

- osobne ostavštine:
 1. hrvatski književnici (*Rukopisi hrvatskih književnika u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu*, 1994.)
 2. Ing. P. Senjanović (*Petar Senjanović : splitski planer i graditelj : iz Ostavštine u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu*, 2007.)³¹

²⁹ Balović, Julije. *Pratichae schrivaneschae : Venecija 1693.* / priredila Ljerka Šimunković. Split : Državni arhiv, 2004. O istom djelu vidi: Luetić, Josip. Pomorski priručnik Julija Balovića Peraštanina // *Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku*, 3(1954.), 511-526 ; Fisković, Cvito. Borbe Peraštana s gusarima u XVII i XVIII stoljeću // *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru*, 21(1973), 9-13.

³⁰ [Osamdeset] *80 godina Naučne biblioteke u Splitu*. Split : Naučna biblioteka, 1983. (Izdanja Naučne biblioteke Split ; 5) ; *100 godina Sveučilišne knjižnice u Splitu*. Split : Sveučilišna knjižnica, 2004.

³¹ *Knjige tiskane u XVI. stoljeću : katalog fonda Sveučilišne knjižnice u Splitu* / [autor kataloga Branko Jozić]. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1996. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 16) ; *Knjige tiskane u XVII. stoljeću : katalog fonda Sveučilišne knjižnice u Splitu* / [autor kataloga

Od tematskih izložbi, ostvarenih inicijativom Knjižnice, a zasnovanih na vlastitom i posuđenom fondu, navodimo:

- *Djela antičkih i talijanskih klasika u privatnim bibliotekama Dalmacije od XV. do XIX. stoljeća*, 1990.
- *Naš pomorac : izbor iz prikupljene građe*, 1991.
- *Marko Marulić : tiskana djela (1506. – 1992.)*, 1992.³²

Kroz ove tri izložbe oživljen je mediteranski krug i život istočne Jadranske obale u jednom vremenskom isječku te ostvarena suradnja svjetovnih i crkvenih ustanova (franjevački samostani, muzeji, arhivi, knjižnice i privatne osobe) od Zadra do Kotora te otoka Brača, Šolte, Hvara, Korčule.

U nedostatku izložbenog prostora i opreme Knjižnica je, od 1983. do 2007., građu izložila u Muzeju revolucije (danas Galerija umjetnina), Palači Milesi, Pinakoteci samostana Gospe od Zdravlja, Muzeju grada Splita i Gradskoj loži.³³

Do danas, Knjižnica građu Zbirke publicira putem tradicionalnih medija. U skoroj budućnosti, zbog mnogih pogodnosti elektroničkog izdavaštva, poput pretraživanja mnogih dokumenata, jeftinije izrade i sl., zasigurno će promijeniti ustaljenu praksu.

4. Razložena zavičajnost

Suradnja knjižnica s predmetnim stručnjacima i drugim ustanovama u obradi i prezentaciji građe pokazala se u mnogim sredinama nečim čemu treba težiti jer je rezultat višestruka korist. Dakako, takvu suradnju treba graditi na odnosu rav-

Mihaela Kovačić]. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1998. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 17) ; Sakralna tiskana knjiga : (Izbor iz građe Odjela Specijalnih zbirki Sveučilišne knjižnice u Splitu) : (Izložba u Pinakoteci Gospe od Zdravlja u Splitu, u čast Spličaninu, Bernardinu i njegovu Lekcionaru, od 3. – 13. listopada 1995. godine / [autori projekta Branko Jozić, Vlade Lozić]. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1995. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 15) ; Starije zemljopisne karte u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu : Izložba u Galeriji umjetnina, Split 30. listopada – 10. studenoga 1994. / [autori kataloga i izložbe] Mithad Kozličić, Vlade Lozić. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1994. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 14) ; Rukopisi hrvatskih književnika u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu : Izložba u Muzeju grada Splita, 23. travnja – 9. svibnja 1994. godine. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1994. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 13) ; Petar Senjanović : splitski planer i graditelj : iz Ostavštine u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu. Split : Sveučilišna knjižnica : Društvo arhitekata : Grad, 2007.

³² *Djela antičkih i talijanskih klasika u privatnim bibliotekama Dalmacije od XV. do XIX. stoljeća*. Split : [Naučna biblioteka], 1990. (Izdanja Naučne biblioteke Split ; 7) ; *Naš pomorac : (Izbor iz prikupljene građe)*. Split : [Naučna biblioteka], 1991. (Izdanja Naučne Biblioteke Split ; 8) ; *Marko Marulić : tiskana djela (1506. – 1992.)*. Split : Naučna biblioteka u Splitu, 1992. (Izdanja Naučne biblioteke u Splitu ; 9).

³³ Još je 1948. Morović primijetio (...) *izložbe mogle bi se češće privedivati kad bi imali zgodne ormare ili police za tu svrhu*. (Arhiv SKS, Dopis GB Prosvjetnom odjelu Gradskog NO, 8. 2. 1948.). Prema *Studiji za izradu idejnog urbanističko-arhitektonskog rješenja* SKS će u novoj zgradi, u izvanknjižničnom sklopu, imati 300 m² izložbenog prostora.

nopravne suradnje, a Knjižnica treba štiti svoju građu i interese kako stečenim ugledom tako i *Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja građe i usluga*.³⁴

Suradnja je značajna ne samo stoga što građa Zbirke obuhvaća razna područja djelovanja u raznim razdobljima, od srednjeg vijeka do danas, već i stoga što se često dijelovi knjižnih i arhivskih cjelina nalaze rasuti po mnogim gradovima i ustanovama.

Kao primjer razložene zavičajnosti spomenimo *Inventar arhiva stare splitske općine* nastao od 1341. do kraja mletačke vladavine u Dalmaciji. U povijesnom vrtlogu građa ovog arhiva završila je na nekoliko lokacija i danas se čuva u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Državnim arhivima Splita i Zadra, Arheološkom muzeju u Splitu, Muzeju grada Splita i Sveučilišnoj knjižnici u Splitu. Godine 1972. ova građa je, kao spomenik kulture, zaštićena po Zakonu o zaštiti spomenika kulture Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture.

Prepoznavši važnost projekata koji rezultiraju okupljanjem razloženih zavičajnosti i donose duh kulturnog ozračja sredine u raznim povijesnim razdobljima, Knjižnica se pridružila međunarodnoj kulturnoj manifestaciji *Tjedan knjige mediteranske tematike* poznatiji kao *Knjiga Mediterana*. Manifestaciju je 1989. potaknula ugledna splitska nakladnička kuća Književni krug, u suradnji s Narodnim sveučilištem iz Splita i HAZU, s ciljem da se kroz znanstvene skupove, prigodne izložbe i izdavaštvo predstavi duhovno stvaralaštvo Mediterana. Za trajanja ove kulturne manifestacije Knjižnica je od 1989. do 1999. inicirala ili bila suradnik niza prethodno spomenutih izložbi, popraćenih katalogima.

Štoviše, u nekoliko navrata, za vrijeme trajanja *Knjige Mediterana*, posudila je građu iz Zbirke za izložbe u organizaciji Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture Split (dalje RZZSK), Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK) te Državnog arhiva u Splitu (DAS):

- *Inkunabule splitskih knjižnica*, RZZSK 1989.
- *Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri : izbor iz fondova Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Naučne biblioteke, Split, te privatne zbirke Josipa Bratulića*, NSB 1991.
- *Hrvatska pomorska obitelj Balović iz Perasta i njihov arhiv*, DAS 1999.³⁵

³⁴ Vidi: <http://www.svkst.hr/pravilnik.htm>. Pojedini korisnici i danas znaju zaobići Pravilnik te nam je stoga još aktualna Mangerova primjedba iz 1937.: *Bilo je slučajeva da neki ljudi od pera, koji su u samoj Biblioteci našli mnogo materijala za svoj rad i mogli u njoj raditi čak i u izvanrednim satovima, nijesu našli za shodno da Biblioteci svoja djela pošalju na dar. Mnogi su se ipak sjetili Biblioteke, dapače su i u samoj radnji nju spomenuli* (Službeni glasnik Primorske banovine : informativni prilog 1, 5 (1. 12. 1937.), 33.

³⁵ Izložba Inkunabule splitskih knjižnica = Mostra Gli incunaboli delle biblioteche a Spalato. Split : Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture – Split, 1989. ; Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri : katalog izložbe : Izbor iz fondova Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Zagreb i Naučne biblioteke Split te privatne zbirke Josipa Bratulića : Palača Milesi (HAZU), Split 16. – 20. IX. 1991. / [priredila Tinka Katić]. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1991.

Duh zavičajnosti nosi i međunarodna manifestacija *Marulićevi dani*, posvećena hrvatskoj dramskoj riječi i djelu Marka Marulića. Za razliku od prethodne, ova manifestacija nastoji od 1992. do danas, u Marulićevom rodnom gradu i zavičaju, okupiti i sažeti svu raznolikost koju je polučilo njegovo djelo kroz nekoliko stoljeća, od Japana, Velike Britanije, Španjolske do Hrvatske. Knjižnica je na *Marulićevim danima* sudjelovala s izložbama:

- *Marko Marulić : tiskana djela (1506. – 1992.)*.³⁶
- *Rukopisi hrvatskih književnika u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu*.

Višegodišnje predstavljanje građe Zbirke starih knjiga i rukopisa, njeno proučavanje, navođenje od istaknutih znanstvenika u omeđenim i serijskim publikacijama te ostalim sekundarnim izvorima (Hrvatski biografski leksikon, Enciklopedija Jugoslavije) upoznalo je javnost grada i šire s bogatstvom koje čuva Knjižnica u svom trezoru. Rezultiralo je učestalim posuđivanjem građe iz Zbirke raznim ustanovama, doprinoseći stvaranju sinteza, najčešće zavičajne tematike. Knjižnica, sada u ulozi posuđivača građe “izlazi izvan zidova”, predstavljajući se javnosti kroz nakladništvo drugih ustanova. Ukažimo na ovaj, ne manje važan, segment aktivnosti Knjižnice kao posuđivača ustanovama u Splitu (Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Muzej grada, Arheološki muzej, Državni arhiv), Makarskoj (Gradski muzej) i Zagrebu (Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Galerija Klovićevi dvori, Povijesni muzej Hrvatske).

Osim u sklopu Knjige Mediterana i Marulićevih dana, SKS je posuđivala građu za izložbe koje su pratile razne međunarodne skupove. Primjerice, za izložbu *Umjetnost kasnog baroka u Splitu*, priređenu 1988. u povodu međunarodnoga znanstvenog skupa *Ardelio della Bella S.I. – život i djelo*, u organizaciji Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu i Nadbiskupije splitsko-makarske, među ostalim artefaktima izložene su knjige iz Zbirke kojima se služio leksikograf A. della Bella (1655.-1737.) u sastavljanju talijansko-latinsko-hrvatskog rječnika *Dizionario italiano, latino, illirico*.

Za izložbu, uz istoimeni simpozij, *Petrarca i petrarkizam u hrvatskoj književnosti* koju su u rujnu 2004. organizirali u Splitu Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu i Književni krug, posuđena su djela: *Evangelistar* Marka Marulića, tiskan u Veneciji kod Melchiorra Sesse 1516., *Le rime* Francesca Petrarce, tiskane u Veneciji kod Bonifacija

Hrvatska pomorska obitelj Balović iz Perasta i njihov arhiv / [autori izložbe Radoslav Tomić, Nataša Bajić-Žarko]. Split : Državni arhiv u Splitu, 1999. Ovom izložbom Državni arhiv u Splitu okupio je građu iz ostavštine obitelji Balović u vlasništvu triju ustanova: Državnog arhiva u Splitu, Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU i Sveučilišne knjižnice u Splitu.

³⁶ Kako se u Zirci, uza spomenuti rukopis F. Božićevića Natalisa, čuva trinaest Marulićevih djela tiskanih tijekom šesnaestog stoljeća, građa je posuđivana za izložbe o Maruliću: *Prigodom petstogodišnjice rođenja Marka Marulića* (MGS, 1950.), *Marko Marulić : Rukopisi i izdanja* (Marulianum, 1998.), *Split Marulićeva doba* (MGS, 2001.).

Viezzzeria 1759. i roman *Miljenko i Dobrila* Marka Kažotića, tiskan u Zadru kod Battare 1833.³⁷

Za izložbu Muzeja grada Splita, priređenu 1997. *Tako su jeli naši stari*, autorice Helge Zglav-Martinac, posuđena su izvješća V. Dandola mletačkom duždu iz 1806. i 1808., djelo o važnosti uzgoja krumpira Giovannija Marina de Maris Arbesana *Piccolo saggio ed incitamento pel colono sopra l'importantissima coltivazione della patata ossia pomo di terra ...*, tiskano u Zadru kod Antonija Luigija Battare 1804., već spominjani rukopis R. D' Erca *Instrumenti di pesca* i *Le voighe* te zdravstveni priručnik o uporabi šipka Antonia da Quintiana *Il mele granato succo medicinale ...*, tiskano u Veneciji 1675. kod Steffana Curtija.

Istoj ustanovi, za izložbu *Splitski slikari amateri : Barač, Zečević i Bratanić : kulturno umjetnički fenomeni u Splitu prije Preporoda*, autorice Nele Žižić, priređenu 2004., posuđen je rukopis makarskog pjesnika Josipa Čobarnića (1790.-1852.) *Dioclias*. Na predlistu rukopisa, Petar Zečević, jedan od spomenutih splitskih slikara amatera, naslikao je portret Josipa Čobarnića.³⁸

Arheološkom muzeju u Splitu za izložbu *Knjižnica splitske obitelji Martinis – Marchi*, nastalu iz suradnje Arheološkog muzeja i SKS 2001., posuđeni su brojni naslovi. Izvor za rekonstrukciju fonda ove obiteljske knjižnice bila su dva popisa iz 1920. iz arhiva Muzeja te *Nota de libri riposti nelle Casse dell'Ill.mo Sig. Conte Gio. Pietro De Marchi Gentiluomo di Spalato, Met.poli di Dalmazia* i dvjestotinjak primjeraka knjiga sačuvanih u SKS.³⁹

Galeriji Klovićevi dvori za izložbu *Blago trogirskih riznica : umjetničko i kulturno nasljeđe od 1000. do 1600.* priređenu 2002. u Zagrebu, u suorganizaciji Galerije, Muzeja Grada Trogira i Uprave za zaštitu kulturne baštine – Konzervatorski odjel Split – posuđeno je djelo trogirskog humaniste, diplomate i pjesnika Franje Trankvila Andreisa (1490.-1571.) *Oratio ... ad Germanos de bello suscipiendo contra Thurcos*, tiskano u Beču 1541. kod Johanna Singrienera.

³⁷ Umjetnost kasnog baroka u Splitu : Izložba u povodu međunarodnog znanstvenog skupa "Ardelio della Bella S.I. – život i djelo". Split : Nadbiskupija splitsko-makarska, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, 1988. ; Petrarca i petrarkizam u hrvatskoj književnosti : [Nacionalna i sveučilišna knjižnica], Zagreb 18. ožujka – 17. travnja 2004. ; Književni krug, Split 22. rujna – 15. listopada 2004.] / urednik kataloga i autor izložbe Mirko Tomasović. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004. ; Međunarodni simpozij Petrarca i petrarkizam u hrvatskoj književnosti, Split, 27.-29. rujna 2004. Split : Književni krug, 2004.

³⁸ [Izložba] *Tako su jeli naši stari* / [autorica kataloga i izložbe] Helga Zglav-Martinac. Split : Muzej Grada, 1997. (Povremene izložbe Muzeja Grada Splita). ; *Splitski slikari amateri : Barač, Zečević i Bratanić : kulturno umjetnički fenomeni u Splitu prije Preporoda* / [autorica kataloga i izložbe] Nela Žižić. Split : Muzej Grada, 2004. Petar Zečević, uz Franju Bratanića i Antuna Barača, pripada krugu splitskih slikara amatera prve pol. 19. stoljeća. Ista izložba gostovala je u Muzeju grada Zagreba.

³⁹ *Knjižnica splitske obitelji Martinis – Marchi* : katalog izložbe / [urednik Arsen Duplančić]. Split : Arheološki muzej, 2001.

Istoj ustanovi, 2007., za izložbu *Dalmatinska zagora – nepoznata zemlja* posuđen je rukopis Bobetićeve zbornika s *Likarušom*.⁴⁰

Građa iz Arhiva dr. Ante Trumbića jedna je od najčešće korištenih i citiranih u Zbirci. Spominje se u omeđenim i serijskim publikacijama, enciklopedijama i dokumentarnim televizijskim emisijama.⁴¹

Tako je 1991. Hrvatskom povijesnom muzeju, za izložbu postavljenu u Umjetničkom paviljonu povodom 120. obljetnice rođenja Stjepana Radića, posuđen iz Arhiva dr. Ante Trumbića *Zapisnik o saslušanju Stjepana Radića po sucu istražitelju kr. Sudbenog stola Slaviši Körbleru* iz 1925. Nekoliko godina kasnije, Gradskom muzeju Makarska, iz istog Arhiva za izložbu priređenu povodom 100. obljetnice smrti don Kažimira Ljubića (1835.-1897.), narodnog zastupnika u Općinskom viću, posuđeni su dokumenti iz korespondencije Ljubića s Trumbićem.

Izborom iz građe Arhiva 2003. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu obogatila je izložbu i istoimeni katalog *Odjeci skupštinskog pokreta u Hrvatskoj 1903. među hrvatskim iseljenicima*.⁴²

Istoj ustanovi 2004., za prigodnu izložbu *Andrija Kačić – Miošić : 300 godina rođenja* i katalog *Ma viruj mi, moj štioče poštovani... Andrija Kačić Miošić (1704.-2004.) : Razgovor ugodni u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici ...*⁴³ posuđena su dva izdanja *Korabglicze pisma svetoga ...* iz 1833. i 1836. te *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* iz 1850., sve tiskano kod Martecchinija u Dubrovniku.

Uz pobrojene prezentacijske djelatnosti, građa Zbirke, osobito ona arhivska, našla je vrlo praktičnu, utilitarnu svrhu. Naime, nakon Drugoga svjetskog rata, život i budućnost, razvoj i obnova grada Splita, isprepliću se sa zavičajnom poviješću sačuvanom na stranicama starih knjiga i rukopisa Gradske biblioteke.

⁴⁰ Blago trogirskih riznica : Umjetničko i kulturno nasljeđe od 1000. do 1600. Zagreb : Galerija Klovićevi dvori, 2002. ; Dalmatinska zagora – nepoznata zemlja : Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 4. rujna – 21. listopada 2007. / [glavna urednica kataloga Vesna Kusin]. Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske : Galerija Klovićevi dvori, 2007.

⁴¹ Još u veljači 1940. D. Manger je pisao banu Banovine Hrvatske dr. Ivanu Šubašiću: *Gospodine Bane, držim da je suvišno da Vam istaknem važnost ove biblioteke, ali činjenica da je dr. Ante Trumbić ostavio njoj ne samo svoje knjige nego i svoj predratni i poslijeratni arhiv, najbolje govori kakvo je mišljenje o ovoj biblioteci imao najveći i najzaslužniji Splitsanin što ga je Split dao hrvatskom narodu i Banovini Hrvatskoj*. Arhiv SKS: Dopis GB dr. I. Šubašiću, 7. 2. 1940.

⁴² Popis kataloga izložbi za koje je posuđena građa iz Arhiva dr. Ante Trumbića: Stjepan Radić : izložba organizirana u povodu 120. obljetnice rođenja Stjepana Radića, Umjetnički paviljon u Zagrebu, 11. 6. - 31. 10. 1991. Zagreb : Hrvatski povijesni muzej, 1991.; Don Kažimir Ljubić : 1835. – 1897. : život i djelo : Gradski muzej Makarska, listopad 1997. / [autor kataloga] Velimir Urlić. Makarska : Muzej grada, 1997. ; *Odjeci skupštinskog pokreta u Hrvatskoj 1903. među hrvatskim iseljenicima* : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, [13. XI. – 8. XII. 2003.]. Zagreb : NSK, 2003. U odabiru građe sudjelovao je povjesničar Ljubomir Antić, uz Ivana Čizmića i Branka Hanža kao autore izložbe.

⁴³ *Ma viruj mi, moj štioče poštovani ... Andrija Kačić Miošić (1704.-2004.) : razgovor ugodni u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici*, od 20. travnja do 15. svibnja 2004. : katalog izložbe. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004.

Tako je, odlukom *Gradskog narodnog odbora Split* od 18. siječnja 1947., Knjižnica privremeno morala ustupiti *Građevnom projektantskom uredu za Dalmaciju* dio arhive ing. Petra Senjanovića, u svrhu izrade novoga regulacijskog plana za grad Split.⁴⁴ U ožujku pak 1959., na molbu direktora *Urbanističkog biroa Split*, arhitekta Budimira Pervana, Gradska biblioteka je posudila djelo mjernika Petra Kurira *Libro fondiario dei Conti Milesi* (Catastico Milesi) iz 1751., radi fotografiranja nacrtu palače Milesi, a za potrebe radova na rekonstrukciji palače Cindro.⁴⁵

5. Slaganje mozaika zavičajnosti

Analitička obrada brojnih knjiga i arhivske građe Zbirke umnogostručuje zavičajnost Splita i drugih sredina. Ostajući u granicama zadanog naslova, spomenimo nedavnu izložbu i katalog *Petar Senjanović : splitski planer i graditelj : iz Ostavštine u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu*, ne samo kao primjer dobre prakse suradnje više splitskih ustanova – Građevinsko-arhitektonskog fakulteta, Sveučilišne knjižnice i Društva arhitekata Splita, već i umnogostručene zavičajnosti Splita – Šibenika – Zagreba, uz međunarodni kontekst. Katalog i izložba nastali su na fondu i inicijativom SKS, uz financijsku potporu Grada Splita. Suradnja s predmetnim stručnjacima navedenih ustanova osvijetlila je urbanistički i arhitektonski segment Senjanovićeve djelovanja koji je kroz arhivsku građu tek naznačen, a važan je za sagledavanje ukupnosti njegova stvaralaštva.

Promatramo li bogati arhiv ing. P. Senjanovića kroz manji vremenski isječak 1926./1927. primijenjen samo na temu urbanizma gradova Šibenika i Zagreba, dobivamo niz važnih informacija, dosada nepoznatih. Saznajemo kako je rad ovoga splitskog urbaniste i graditelja, u najmanje dva segmenta, vezan za Šibenik: urbanizacija Šubičevca i željeznički spoj s Unskom prugom te razvoj šibenske luke s tim u vezi. Šibenčani, don Krsto Stošić, u svojstvu tajnika Društva Šubičevac, i ing. Mammazzi, cijenili su Senjanovićeve postignuća u pejzažnom urbanizmu Splita (Marjan) te su ga posredstvom splitskog načelnika dr. Jakše Račića (1868.-1943.), tijekom 1926., angažirali na uređenju Šubičevca. O tome je, u nekoliko navrata, izvijestio splitski dnevni list *Novo doba*.

Možemo se osvrnuti i na korespondenciju don Krste Stošića s ing. Petrom Senjanovićem iz koje čitamo koliko je šibenska katedrala sveprisutna u mislima don Krste kada moli Senjanovića da ishodi od “Splićana” – inž. Celegina i Marti-

⁴⁴ Kovačić, Mihaela. *Ostavština ing. Petra Senjanovića u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu*. // *Petar Senjanović : splitski planer i graditelj ... Split : Sveučilišna knjižnica : Društvo arhitekata : Grad*, 2007. Str. 17.

⁴⁵ Arhiv SKS: *Dopis Urbanističkog biroa Split* (Odjel za urbanizam, Odjel za povijest graditeljstva, Odjel za arhitekturu i građevinarstvo, Odjel za organizaciju izgradnje) Gradske biblioteci od 31. 3. 1959.

Spomenimo da gradska uprava ne zaobilazi Knjižnicu ni 1963. prigodom stvaranja nazivlja gradskih ulica. Tada je ravnatelj Knjižnice prof. H. Morović imenovan članom Komisije za određivanje naziva gradskih ulica i to iz područja književnosti. Izradio je prijedlog izmjena i dopuna postojećih naziva, spisak novih imena i pojmova s područja jugoslavenske književnosti.

nisa ili Vinka Brajevića – klišeje o šibenskoj katedrali koji su popratili članak Ćirila Metoda Ivekovića: *Stolna Crkva u Šibeniku i šibenska građevna škola*, tiskanom u spomen knjizi Dalmacija 1923. za, kako kaže don Krsto, (...) *djelce o našij bazilici koje sam već priprazio za širu publiku*.

U suradnji s Gradskom knjižnicom Juraj Šižgorić, šibensko poglavlje Senjanovićeve djela, predstavljeno je 6. studenog 2007. u Šibeniku, u sklopu *Mjeseca hrvatske knjige*, izložbom i tribinom.⁴⁶ Iz ukupne građe Arhiva ing. P. Senjanovića za izložbu su izdvojeni šibenski segmenti: korespondencija K. Stošića, M. Stojića, ing. Mammatzija sa Senjanovićem, novinski izresci, propagandna građa za izgradnju Unske pruge.

Od 1926./1927. Senjanović djeluje u Zagrebu kao direktor Željezničke direkcije Zagreb, sudjeluje u urbanističkim zahvatima grada – od podizanja pruge iznad terena zapadno od Glavnog kolodvora prema Savi i Zapadnom kolodvoru do izgradnje podvožnjaka na Savskoj i Samoborskoj cesti 1930., a kasnije i na Trešnjevci. Senjanović je i predsjednik Stručnog odbora za donošenje urbanističkog programa grada Zagreba.

Međunarodni kontekst Senjanovićevo djelovanja kao urbaniste svjedoče pisma koja razmjenjuje s priznatim teoretičarima arhitekture i povjesničarima umjetnosti dr. Oscarom Reutherom iz Drezdena i Walterom Dexelom iz Jene. Dexel je o Senjanovićevim ostvarenjima pejzažnog urbanizma na splitskom Marjanu pisao u stručnom časopisu *Das neue Frankfurt* pod uredništvom povjesničara umjetnosti Josepha Gantnera. Na Senjanovićevu zamolbu od 29. lipnja 1928. Dexel šalje građu o nedavnim ostvarenjima moderne njemačke arhitekture koja europska javnost prati sa zanimanjem: sedmoj izložbi *Jahresschau deutscher Arbeit* koja je pod nazivom *Die technische Stadt* bila otvorena od svibnja do listopada 1928. u Drezdenu, te o novootvorenom izložbenom paviljonu arhitekta Ericha Mendelsohna (1887.-1953.) *Rudolf Mosse – Pressa* u Kölnu.

Iz svega navedenog zaključujemo kako podaci iz arhiva ing. P. Senjanovića, vezani uz jednu temu – urbanizam, jednu ustanovu – SKS i jedan grad – Split, slažu mozaik zavičajnosti Šibenika, Zagreba, i dalje, do *zavičajnosti* njemačkih gradova Drezdena, Jene i Kölna pred početak Drugoga svjetskog rata.

Zaključak

Na kraju, prisjetimo se riječi prof. Šime Jurića (...) *ni jedna knjižnica nije samo sabiralište i servis knjiga, nego i njen čuvar, zaštitnik, nazovimo je tako: muzej knjiga. Tko propusti ovaj važan zadatak, dovodi u pitanje rezon svog opstanka, i ne može se nazvati bibliotekarom*.⁴⁷

⁴⁶ Na tribini su sudjelovali šibenski i splitski arhitekti: mr. sc. Gustav Červar, dr. sc. Robert Plejić i Dražen Pejković.

⁴⁷ Jurić, Šime. Stara i rijetka građa // Seminar Standardiziranje katalogne obrade stare i rijetke tiskane građe : Zagreb, 10.-11. prosinca 1992. / uredila Tinka Katić. Str. 1.

Zbirka starih knjiga i rukopisa SKS u prvoj fazi, do Drugog rata, naslijedila je i prikupila riznicu zavičajnosti. Presentacija, što je razumljivo, izostaje. U drugoj fazi, od Drugog rata do danas, pažnja se polaže na popisivanje i obradu, a prezentiranje i zaštita građe su sustavniji. Navedene spoznaje o prikupljanju i predstavljanju zavičajne građe Zbirke zasnovali smo na arhivu SKS. Kako arhiv ne bilježi sve pojavnosti u kojima je građa Zbirke tijekom jednog stoljeća poslužila kao izvor, nametnula se svijest o potrebi vođenja "sekundarne knjižne dokumentacije" za pojedinačne primjerke ili cjeline koja bi, uz bibliografski opis kao primarnu dokumentaciju, poslužila praktičnoj valorizaciji Zbirke.

Pri tome mislimo kako na evidentiranje stručnog i znanstvenog rada, nakladničkih projekata, izložbi, televizijskih emisija tako i raznih sitnotiskarskih proizvoda, od straničnika do pozivnica, plakata i sl. za koje je korištena ova građa.

Uz neupitnu zavičajnu vrijednost Zbirke same po sebi, dokumentacija bi mogla pomoći u uvjetima tržišnog poslovanja, kada sredstva lokalnih i državnih vlasti nisu dostatna, kako bi pridobili pojedince i ustanove da ulože u očuvanje zavičajne baštine ne samo Splita.

Nadalje, Knjižnica kao "imatelj" građe, u prezentiranju raznolikog bogatstva Zbirke, treba ustrajati na suradnji knjižničara s predmetnim stručnjacima. Time građa poprima nove razmjere, rasvjetljavajući prostor i vrijeme u kojem je nastala kao neodvojiva cjelina, a zavičajne poruke (kvalitete) koje nosi približavaju je širem krugu korisnika. Dakako, svi oblici suradnje od nakladništva, izložbi ili sl. traže ravnopravnu suradnju i primjerenu tržišnu politiku. Sagledavajući treću fazu djelovanja Knjižnice, u odgovarajućim prostornim uvjetima nove zgrade, namjen-ski građene, nadamo se kako će naslijeđena baština, sačuvana u trezoru Knjižnice, u novome stručnom i tehnološkom okruženju pridonijeti stvaranju *imaginarne Knjižnice* u duhu André Malrauxova *imaginarnog Muzeja (Le Musée imaginaire)*. Takva *imaginarna Knjižnica* trebala bi pomoći u slaganju mozaika umnoženih i isprepletenih zavičajnosti nacionalnih i međunarodnih vrijednosti.

LITERATURA

Arhiv Sveučilišne knjižnice u Splitu.

Balović, Julije. *Pratichae schrivaneschae* : Venecija 1693. / priredila Ljerka Šimunković. Split : Državni arhiv, 2004.

Blago trogirskih riznica : Umjetničko i kulturno nasljeđe od 1000. do 1600. Zagreb : Galerija Klovićevi dvori, 2002.

Božić-Bužančić, Danica. *Privatni i društveni život Splita u osamnaestom stoljeću*. Zagreb : Školska knjiga, 1982.

Dalmatinska zagora – nepoznata zemlja : Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 4. rujna – 21. listopada 2007. / [glavna urednica kataloga Vesna Kusin]. Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske : Galerija Klovićevi dvori, 2007.

D'Erco, Riccardo. O ribolovu na istočnom Jadranu : historijsko-pravna, ribarstveno-politička i ekonomska građa. Zagreb : Jadranski institut JAZU, 1973.

Djela antičkih i talijanskih klasika u privatnim bibliotekama Dalmacije od XV. do XIX. stoljeća. Split : [Naučna biblioteka], 1990. (Izdanja Naučne biblioteke Split ; 7).

Don Kažimir Ljubić : 1835. – 1897. : život i djelo : Gradski muzej Makarska, listopad 1997. / [autor kataloga] Velimir Urlić. Makarska : Muzej grada, 1997.

Hrvatska pomorska obitelj Balović iz Perasta i njihov arhiv / [autori izložbe Radoslav Tomić, Nataša Bajić-Žarko]. Split : Državni arhiv u Splitu, 1999.

Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri : katalog izložbe : Izbor iz fondova Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Zagreb i Naučne biblioteke Split te privatne zbirke Josipa Bratulića : Palača Milesi (HAZU), Split 16. – 20. IX. 1991. / [priredila Tinka Katić]. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1991.

Izložba Inkunabule splitskih knjižnica = Mostra Gli incunaboli delle biblioteche a Spalato. Split : Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture – Split, 1989.

[Izložba] Tako su jeli naši stari / [autorica kataloga i izložbe] Helga Zglav-Martinac. Split : Muzej Grada Splita, 1997. (Povremene izložbe Muzeja Grada Splita).

Katalog izložbe u Papalićevoj palači u Splitu priredjene od 8. do 22. X. 1950. godine prigodom petstogodišnjice rođenja Marka Marulića. Split : Izdavački Odbor za proslavu petstogodišnjice rođenja Marka Marulića, 1950.

Katić, Tinka. Stara knjiga : bibliografska organizacija informacija. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007.

Knjige tiskane u XVI. stoljeću : Katalog fonda Sveučilišne knjižnice u Splitu / [autor kataloga Branko Jozić]. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1996. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 16).

Knjige tiskane u XVII. stoljeću : Katalog fonda Sveučilišne knjižnice u Splitu / [autor kataloga Mihaela Kovačić]. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1998. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 17).

Knjižnica splitske obitelji Martinis – Marchi : katalog izložbe / [urednik Arsen Duplančić]. Split : Arheološki muzej, 2001.

Il "Libro d'oro" dell'antica comunità di Spalato : estratti dei documenti contenutivi // Tabularium : gli archivi della Dalmazia 2 (1902.) 4, 1-60.

Ma viruj mi, moj štioče poštovani ... Andrija Kačić Miošić (1704.-2004.) : razgovor ugodni u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, od 20. travnja do 15. svibnja 2004. : katalog izložbe. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004.

Maksimov, Emanuil. Staroto rudarstvo i metalurgij v Čiprovci. // Čiprovci 1688.-1968. Sofija : [s. n.], 1971. Str. 133-140.

Manger, Dušan. Gradska biblioteka u Splitu // Službeni glasnik Primorske banovine : informativni prilog, 1, 5 (1. 12. 1937.). Str. 31-33.

Manger, Dušan. [Predgovor] // Bajamonti, Antonio. Composizioni poetiche inedite. Spljet : [Gradska biblioteka], 1904. Str. III, IV.

Marko Marulić : izložba u prigodi pastirskog pohoda Splitu Njegove Svetosti Ivana Pavla II : rukopisi i izdanja. Split : Marulianum, 1998.

- Marko Marulić : tiskana djela (1506 – 1992). Split : Naučna biblioteka u Splitu, 1992. (Izdanja Naučne biblioteke u Splitu ; 9).
- Međunarodni simpozij Petrarca i petrarkizam u hrvatskoj književnosti Split, 27.-29. rujna 2004. Split : Književni krug, 2004.
- Morović, Hrvoje. Gradska biblioteka u Splitu // Izbor iz djela / [uredila Neda Anzulović]. Split : Književni krug, 1988. (Splitski književni krug. Suvremenici ; 6)
- Morović, Hrvoje. Povijest biblioteka u gradu Splitu. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1971.
- Naš pomorac : (Izbor iz prikupljene građe). Split : [Naučna biblioteka], 1991. (Izdanja Naučne Biblioteke Split ; 8).
- Novak, Grga. Povijest Splita. Split : Matica hrvatska, 1958.
- Odjeci skupštinskog pokreta u Hrvatskoj 1903. među hrvatskim iseljenicima : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, [13. XI. – 8. XII. 2003.] / [katalog sastavio i uredio Branko Hanž ; autori izložbe Ljubomir Antić, Ivan Čizmić, Branko Hanž]. Zagreb : NSK, 2003. [Osamdeset] 80 godina Naučne biblioteke u Splitu. Split : Naučna biblioteka, 1983. (Izdanja Naučne biblioteke Split ; 5).
- Paladini, Paolo. Il petrarchista dalmata Paolo Paladini e ili suo canzoniere (1496) / [a cura di] Sante Graciotti. Roma : Il Calamo, 2005. (Pubblicazioni della Societa dalmata di storia patria. Ser. 2. Studi e testi ; 9).
- Pesme Franja Božičevića Natalisa / za štampu priredio Miroslav Marković. Beograd : Naučno delo, 1958. (Posebna izdanja ; knj. 302. Odeljenja literature i jezika ; knj. 9 / Srpska akademija nauka).
- Petar Senjanović : splitski planer i graditelj : iz Ostavštine u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu. Split : Sveučilišna knjižnica : Društvo arhitekata : Grad, 2007.
- Petrarca i petrarkizam u hrvatskoj književnosti : [Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb 18. ožujka – 17. travnja 2004. ; Književni krug, Split, 22. rujna – 15. listopada 2004.] / urednik kataloga i autor izložbe Mirko Tomasović. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004.
- Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja građe i usluga. Dostupno na: <http://www.svkst.hr/pravilnik.htm>
- Rukopisi hrvatskih književnika u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu : Izložba u Muzeju grada Splita, 23. travnja – 9. svibnja 1994. godine. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1994. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 13).
- Sakralna tiskana knjiga : (Izbor iz građe Odjela Specijalnih zbirki Sveučilišne knjižnice u Splitu) : (Izložba u Pinakoteci Gospe od Zdravlja u Splitu, u čast Splitsčaninu Bernardinu i njegovu Lekcionar, od 3. – 13. listopada 1995. godine / [autori projekta Branko Jozić, Vlade Lozić]. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1995. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 15).
- Seminar Standardiziranje kataložne obrade stare i rijetke tiskane građe : Zagreb, 10.-11. prosinca 1992. / uredila Tinka Katić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993.
- Split Marulićeva doba = Split of Marulić's times = Split en la epoca del Marulić : Muzej grada Splita, 22. studenoga 2001. – 11. siječnja 2002. / [autori izložbe, tekstova i kataložkih obrada zbirki Tea Blagaić-Januška... [et al.]. Split : Muzej grada, 2001.

Splitski igrokaz : u dva čina : anonimni rukopis iz XIX. stoljeća. Split : [Društvo prijatelja kulturne baštine Split], 1993.

Splitski slikari amateri : Barač, Zečević i Bratanić : kulturno umjetnički fenomeni u Splitu prije Preporoda / [autorica kataloga i izložbe] Nela Žižić. Split : Muzej Grada, 2004.

Starije zemljopisne karte u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu : Izložba u Galeriji umjetnina, Split 30. listopada – 10. studenoga 1994. / [autori kataloga i izložbe] Mithad Kozličić; Vlade Lozić. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 1994. (Publikacije Sveučilišne knjižnice u Splitu ; 14).

Statuti di Spalato / editi per cura di Giuseppe Alačević. Split : Antonio Zannoni, 1878.

Stjepan Radić : izložba organizirana u povodu 120. obljetnice rođenja Stjepana Radića, Umjetnički paviljon u Zagrebu, 11. 6. – 31. 10. 1991. Zagreb : Hrvatski povijesni muzej, 1991.

[Sto] 100 godina Sveučilišne knjižnice u Splitu. Split : Sveučilišna knjižnica, 2004.

Sveučilišna knjižnica u Splitu : programska koncepcija i prostorno-funkcionalna organizacija nove zgrade. Split : Sveučilište : Sveučilišna knjižnica, 2001.

Sveučilišna knjižnica u Splitu : studija za izradu idejnog urbanističko – arhitektonskog rješenja. Sveučilišna knjižnica u Splitu : Split ; Zagreb, 2001.

Umjetnost kasnog baroka u Splitu : izložba u povodu međunarodnog znanstvenog skupa “Ardelio della Bella S.I. – život i djelo”. Split : Nadbiskupija splitsko-makarska, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, 1988.